nime revocamus. Actionem vero matris ita personalem [1] esse volumus, ut vindicationis [2] tantum habeat effectum: nec in heredem detur, nec [3] tribuatur heredi. ¶ De cæteris autem, quæ portentosæ vilitatis abjectæque [4] pudicitiæ sunt, satis etiam tacite cautum putamus. Quis est enim, qui his [5] aliquid arbitretur tribuendum esse: cum [6] etiam illis, quæ jure secundas tantum contraxerunt nuptias, nihil ex his privilegiis tributum esse velimus? Dat. 12. Kal. Octobr. LIMENIO & CATILINO CONSS. 349.

In AUTHENT. de nupt. §. mater tamen. col. 4. tit. 1. Novell. 22. cap. 35.

Quod mater filio donat, ex ingratitudine non revocatur, postquam transit ad secundas nuptias, nisi [7] ex tribus causis. Prima, si vitæ ejus insidiatur. Item, si manus impias in eam intulerit. Tertia, si totius substantiæ molitus est jacturam.

Liberorum *supervenientia revocatur donatio a patrono in libertum collata.*

8. Iidem AA. ad Orphitum PP.

SI [8] unquam libertis [9] patronus [10] filios non [11] habens bona [12] omnia vel partem [13] aliquam facultatum fuerit donatione [14] largitus, & postea susceperit [15] liberos [16], totum quicquid largitus fuerat, revertatur [17] in ejusdem [18] donatoris arbitrio ac ditione [19] mansurum [20]. Dat. 5. Kalend. April. ARBITIONE & LOLLIANO CONSS. 355.

Ingratitudinis *causis probatis revocatur donatio.*

9. Impp. THEODOS. & VALENT. AA. ad Senatum post alia.

DOnationes [21] circa filium filiamve, nepotem neptemve, vel pronepotem proneptemve emancipatos [22] celebratas pater, vel avus, vel proavus revocare non poterit, nisi edoctis manifestissimis [23] causis, quibus eam personam, in quam collata donatio est, contra ipsam venire pietatem, & ex causis, quæ legibus continentur, fuisse constabit ingratam [24]. Dat. 5. Id. Nov. *Ravenna*, THEODOSIO 13. & VALENTINIANO 3. AA. CONSS. 430.

Quibus ex causis *donatio revocari possit.* Heres *donationem revocare non potest.*

10. Imp. JUSTINIANUS A. Juliano PP.

GEneraliter sancimus, omnes donationes lege confectas, firmas illibatasque manere, si [25] non donationis acceptor ingratus [26] circa donatorem inveniatur, ita ut injurias [27] atroces in eum effundat, vel [28] manus impias inferat, vel [29] jacturæ molem ex insidiis suis ingerat, quæ non levem sensum substantiæ donatoris imponat, vel [30] vitæ periculum aliquod ei intulerit, vel [31] quasdam conventiones, sive in scriptis donationi impositas, sive sine scriptis habitas, quas donationis acceptor spopondit, minime implere voluerit. ¶ Ex his enim tantummodo causis, si fuerint in judicium ductis [32] argumentis cognitionaliter approbatæ, etiam donationes in eos factas everti concedimus: ne sit euiquam licentia, & alienas res capere, & frugalitatem [33] irridere donatoris, & ipsum iterum donatorem suasque res perdere: & præfatis malis ab ingrato donationis acceptore affici. ¶ Hoc tamen usque ad primas [34] personas tantummodo stare censemus, nulla licentia concedenda donatoris successoribus [35] hujusmodi querimoniarum primordium instituere. Etenim si ipse, qui hoc passus est, tacuerit; silentium ejus maneat semper: & non a posteritate ejus suscitari concedatur, vel adversus eum, qui ingratus esse dicitur, vel adversus ejus successores [36]. Dat. 15. Kal. April. LAMPADIO & ORESTE VV. CC. CONSS. 530.

TIT. LVII.

DE DONATIONIBUS CAUSA MORTIS [37].

In donatione causa mortis potest per fideicommissum substitui.

1. Imp. ALEXANDER A. Daphnæ.

SI donatione contineatur, *Ut altero defuncto, ad [38] alterum portio eorum, quæ donabantur, pertineret*: existente conditione, si mortis causa donatio perficiebatur, fideicommissi actio competit. PP. 4. Kalend. Octobr. MAXIMO 2. & ÆLIANO CONSS. 224.

2. Imp. GORDIANUS A. Zoilo.

INtestata mortua quondam nuru tua, neptis tua, quæ ex ea filioque tuo quæsita est, quandoque potest ad ejus venire successionem: nec tamen ea post mortem filii tui, ex quo quæsierat filiam, alii nuptui se collocando dotem dans prohibeatur quam velit conditionem, eidem doti dicere. Sed si mortis causa donationem in fratrem suum conferens, in causam mortis suæ eam [dotem] eundem fratrem suum stipulari passa est, cum divi Severi constitutione etiam in mortis causa donationibus, si de cætero patrimonio quantum Falcidia [39] jubet, heres non habet, provisum sit, is: qui nurui tuæ heres extiterit, ejus constitutionis beneficium non prohibetur postulare. PP. 10. Kal. Febr. GORDIANO A. & AVIOLA CONSS. 240.

3. Imp. DIOCLETIANUS & MAXIMIANUS AA. & CC. Heredi.

NEc fratris [40] sui mortis causa recte factam donationem sorori rescindere [41] licet. S. 3. Kalend. Januar. *Sirmii*, AA. CONSS.

4. Imp. JUSTINIANUS A. Juliano PP.

CUm de mortis causa donatione dubitabatur; & alii quidem inter ultimas voluntates eam posuerunt, & legatis [42] aggregandam esse censuerunt, alii autem inter donationes, quæ inter vivos consistunt, eam posuerunt: dubietate eorum explosa, sancimus [43] omnes mortis causa donationes, sive juxta mortem facientis fuerint celebratæ, sive longiore cogitatione mortis subsecutæ sunt, actis minime [44] indigere: neque expectare publicarum personarum præsentiam, & ea, quæ super hujusmodi monumentis solent adhiberi: sed ita res procedat, ut si quinque [45] testibus præsentibus vel in scriptis, vel sine literarum suppositione aliquis voluerit mortis [46] causa donationem facere: & sine monumentorum accessione res gesta maneat firmitate vallata, & nullam in ea calumniam accipiat: neque propter hoc, quod gesta non ac-

Cujac. *lib. 4. observat. c. 19.* S. L. 1 Ingrati actio personalis, id est, heredi vel in heredem non datur. 2 Id est, vindictæ, ultionis, hæc enim actione mater suam injuriam potius ulciscitur, quam rem persequitur. Huic actioni similis est injuriarum actio. *l. 10. §. 2. ff. si quis cautionib. l. 2. §. 4. ff. de collationib.* & demoribus actio. *l. ult. C. Th. de incestis nuptiis.* adde Cujac. *4. obs. 19.* 3 Imo heredi tribuitur. *l. 3. supr. de cond. ob causam.*
4 Mater abjectæ pudicitiæ non revocat donationem a filio ingrato, *ut hic*, nisi tribus casibus.
5 Id est, inhoneste viventibus. 6 Est enim minus, secundas contrahere nuptias, quam vivere inhoneste, *ut hic*. Imo secundæ nuptiæ honestæ. 7 Nota exceptiones legis 7. *supr. eod.* 8 *l. 3. C. Theod. eod.* 3. Harm. 2. *in prin.* 47. *Bel. 2. c. 8.* vid. Tiraquellum & Ripam *ad hanc legem*, Cujac. 20. *observ.* 5. Clar. 4. *sent.* §. *donatio. quæst.* 22. & *seq.*
9 Quid si uni ex liberis parens omnia donavit? huic constitutioni locus non est: sed legi 2. 5. *supr. de inoffic. donat.* cum donatio superiore casu, in solidum non revocetur, sed fini legitimæ, Clarus *d. loco, ver.* 2. Quid si ecclesiæ? idem dicendum, hinc illud Augustini, *c. ult.* 17. 9. 4. *Quicunque vult exheredare filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum, qui suscipiat, non inveniet.* Quid si uxori, & ex ejus matrimonio pater liberos susceperit? Idem dicendum videtur, etiamsi in donatione verisimilem suspicionem liberorum habuerit opinionem.
10 Sed & quivis alius præter patronum, quia in omnibus ratio hujus legis valet, posita in pietatis conjectura; quia nemo verisimiliter extraneo donat in perpetuum, qui de liberis suscipiendis cogitat. *l. 6. §. 1. supr. de inoff. & subst. l. 102. in fin. ff. de cond. & demonst.* Quod si valet in omnibus, idem jus in omnibus statuendum. vid. Clar. *d. loco.* 11 Quid si cum donaret, liberos habuit? non potest, præterea aliorum, qui postea nati sunt, donationem revocare ullo modo. Quid ejus liberi? possunt, sive ante, sive post donationem nati: non tamen solidum, id est, ut inutilem, sed ut immodicam & inofficiosam pro modo legitimæ portionis. *l. 2. in fin. l. 5. supr. de inoffic. donat. l. 87. §. 3. ff. de leg. 2.* dixi ad *Novell. 92.*
12 Donatio omnium bonorum estne valida, ut omnia bona donando ea confestim præstare vel tradere teneatur? in genere non valet. *l. 15. supr. de pactis.* Quid? donasse omnia bona num is intelligitur, qui omnia mobilia & immobilia sua donavit? non censetur: est enim tertium genus bonorum, quod neque mobile sit, neque immobile per se: ut sunt jura & actiones, de quibus donator in hac specie testari poterit. Idem esse existimatur, si quis omnia bona sua præsentia & futura ubicunque sita fuerint, donaverit. Nam jura & actiones hac donatione quoque videntur excipi, cum incorporalia sint, neque loco contineantur. Idem quoque si quis reservato, hoc est, excepto utilitructu donaverit omnia sua bona: hujusmodi enim donatio impropie bonorum omnium est. Quid si quis Ecclesiæ omnia bona donaverit? in fraudem liberorum non valet donatio: ut paulo ante diximus. Quid? si uxori vel filio in potestate donaverit, & morte confirmata fuerit hujusmodi donatio? Vim & potestatem ultimæ voluntatis obtinet ea donatio: ut etiam Falcidiæ obnoxia fit. *l. in donationib. 12. supr. ad l. Falc.* Quid? si non expresse omnia bona præsentia & futura, sed summam seu quantitatem vires patrimonii excedentem donaverit? sustinetur ea donatio, propter spem lucri. Socinus *reg. 144.* 13 Habet itaque locum hæc constitutio non tantum donatio omnibus bonis, sed eorum parte aliqua. Aliqua inquam, etiam infra dimidiam: & in donatione particulari, magnæ tamen æstimationis. Clarus *ex communi opinione d. loco, quæst. 22. vers. 4.*
14 Inter vivos: multo facilius donatione causa mortis, quæ pœnitentia revocari potest, etiam non susceptis liberis. Quid dicendum in donatione remunerandi causa? Cujac. *d. loco post Vultum*, ne eam quidem excipit. Clarus ex communi opinione *d. loco quæst. 23. vers. quæro.* non admittit hujusmodi donationem in eo, quod excedit justam æstimationem remunerandi. Alibhanc legem ad remunerationem pertinere non putant. vid. Cujac. 17. *observ.* 33.
15 Quid si legitimaverit? idem dicendum, nam legitimatus non differt a legitimo. *Novell. 89. c. 3.* nisi ante donationem a patre factam, qui legitimatus est, natus fuit. vide communem opinionem apud Clarum *d. loco quæst. 23. vers. sed quæro. versic. sed quid.* 16 Ex legitimo matrimonio scil. quid si naturales tantum suscipiat? puto saltem a donatario alendos, argumento eorum, quæ diximus ad *Novell. 89. c. 15.* 17 Ipso jure, ita ut nullius hominis ministerio sit opus. *Communis opinio* apud Clarum *d. loco quæst. 23. vers. præterea quæro.* Quid si susceptis post donationem liberis moriantur? convalescit donatio, nisi donator tante vel extreme donationem revocaverit. *communis opinio adversus* Bart. apud Clarum *d. loco quæst. 23. vers. pen.* 18 An & heredum? finge donatorem conditionem neglexisse? dabitur etiam ejus heredibus benigna interpretatione legis 3. *vers. sed cum supr. de don. quæ sub modo.* ut contrariam opinionem a Claro defendi mirum sit *d. loco, quæst. 23. in fin.* Quid si parens generaliter revocationi donationis renunciavit? renunciatio heredibus non nocebit. *Communis opinio* apud Clarum *d. loco quæst. 23. vers. 3. infertur.* Quid si sciens prudens specialiter beneficio hujus constitutionis renunciavit? putant a majore vigintiquinque annis renunciari posse, non a minore. Clarus *d. loco.* quod vix concedendum, magnus enim liberorum favor nobis semper esse debet, ut huic constitutioni renunciari tacite non possit. Quid si parens specialiter juramento interposito renunciavit hujus legis privilegio? non impeditur revocatio: vide doctores apud Mynsingerum 5. *observ.* 63. 64. quod Tiraquellus hæc lege *num.* 95. 96. 102. non probat: nisi quatuor casibus. adde Zoanetum 47. *rerum quotidianarum num.* 5. Probo Mynsingeri opinionem: eo magis quod juramentum hujusmodi naturæ legem impugnet. vid. *l. 7. ff. de bon. damnat.* ideoque bonis moribus contrarium. *arg. l. 6. supr. de pactis*, & illicitum esse debeat. *l. 5. §. 3. ff. de juresjurandi.* Posumus & hoc argumento uti: si ejusmodi jusjurandum in fraudem creditorum non valet, *l. 9. §. 5. d. tit.* in liberorum fraudem non valere merito dicendum videtur, quibus bona parentum lege naturæ debentur. Quid? superioribus casibus, num in solidum ab heredibus revocatur donatio? non in solidum, sed pro modo Falcidiæ, sive ex testamento sive ab intestato. vid. Cujac. *d. loco.* 19 Conditione, *l. 5. C. Theod. eodem.* 20 Cur ita? de liberis non cogitat, qui ita donat. donans eo modo, non præsumitur de liberis cogitasse. vid. Mynsing. 5. *observ.* 64. Nemo successores extraneos suis anteponere intelligitur. *l. 6. §. 1. d. de inoff. l. 102. in fin. ff. de cond. & demonst.*
21 *l. 4. C. Theod.* 22 *Emancipationis tempore celebratam pater, &c. d. l. 4.*
23 Donationes in emancipatos liberos collatæ nisi legitimis de causis revocantur. *l. ult. vers. ex his.* J. *eod.* 24 Adde quæ sequuntur ex *d. l. 6. quas tamen causas in cognitione disputi oportebit, & vestro* (alii legunt *nostro*) *admitti judicio, cum hoc inter patres* (lege *parres*) *competentes visum fuerit cognitori: alias subemus non audisi patris querelas.* 25 Quinque ex causis donatio revocari potest, *ut hic.* adde §. 2. *vers. sciendum, Inst. de donat. 4. Eel. 2. c. 10.*
26 3. Harm. 2. *in fin.* 26 Ingratitudinis causa donatio revocari potest, *ut hic.* Quid si remuneratoria donatio fuit? etiam ob ingratitudinem revocari non potest *l. si pater 34. §. 1.* ὑφεῖλε. *Eclog. d. loco:* ποὶ διστρεῖς κατὰ τὰ τῶν χρεωμένων ὑφίστω. Harmen. *d. loco.*
28 Secunda causa, χρέος ἀδίκως. Harm. *d. loco.* 29 Tertia causa. Græci ita legunt, ἢ ἐχθίστω μεγίστω. *Ecl. d. loco.* Propius vero accedit huic loco Harmenopulus hoc modo ἢ ἐχθίστω μεγίστω πρὸς ἐξ ἐλεύθερος ἐπιβουλῆς. 30 Quarta causa, ἢ ὡς (Harmenopulus legit ὥστε) τὸν ἐχθρὸν ἐπιβουλεύσει. *Ecl. d. loco.* 31 Quinta causa. 32 *l. 9. in fin. §. eod.*
33 *Frugi iteretem.* Hal. 34 *Ecl. d. loco in fin.* donatoris, scil. Ideoque donatio a patre nem non datur heredi, *ut hic*, vel in heredem. *in fin. J. eod.* adde *l. 1. l. 7. §. eod.*
36 De heredibus ingrati hinc colligunt, Pœnam non declaratam adversus auctorem contra ejus heredem non posse declarari. vid. Gabrielium 7. *concl.* 35.
37 Dixi ad 39. D. 6. & 5. 1. *Instit. de donationib. Novell. 87. & 47. Eclog.* 3. & 3. Harmen. 1. & Paul. 3. *sentent.* 7. Clar. 4. *sent.* §. *donatio, quæst.* 4. 6. 7. Graff. *lib. sent.* §. *donatio mortis causa.* Donatio causa mortis donatio vetusti iduciaria. 38 In donatione causa mortis potest per fideicommissum substitui. Fideicommissum relinqui potest instrumento donationis. vid. Cujac. 20. *obs.* 1. dic melius, etiam per fideicommissum revocari donationem causa mortis.
39 Ut in legatis & fideicommissis: ita & in donatione causa mortis, Falcidia locum habet. adde Cujac. 20. *observ.* 6. adde *l. 6. l. pen. §. ad l. Falc. l. 66. in fin. l. 93. ff. ad leg. Falc. l. 1. §. 5. ff. quod legatur.* An & in mortis causa capione? vid. Ripenfem *ad l. 1. ff. quod legat. fol. 71. num.* 123. 40 Nec dicas cum interpretibus communiter, id innui, etiam ex causa alienæ mortis, mortis causa donari posse. ut *l. 11. 18. ff. eod.* dic potius cum Cujac. 20. *obs.* 6. Donationem mortis causa in extraneum collatam a cognatis donatoris revocari non posse. Idem de donatione inter vivos etiam constituitur. *l. 29. supr. de donationibus.*
41 Jure legitimæ vel inofficiosi querelæ. 42 *l. 15. 37. ff. eodem. 9. 1. vers. hæ mortis. Instit. de donat. l. 2. ff. de Publicianis: Novell. 87.* adde quæ scripsi ad *l. 1. & 15. in fin. ff. eod.* vide ad hunc locum Cujac. 10. *obs.* 28. ub. probat donationes causa mortis ad exemplum legatorum capi. 43 Hæc est quinquagesima, & ultima decisio Justiniani, ut videre est apud Inglos. *Anf.* 44 Donatio causa mortis, cujuscunque sit summæ & quantitatis, insinuatione non egeo: olim indigebat. *l. 25. in fin. supr. de donationib.* non ita in simplici inter vivos donatione summam quingentorum aureorum excedente. *l. ult. §. 3. §. de donat.*
45 Donatio mortis causa quinque testibus præsentibus perfici debet, tanquam ultima voluntas. Donatio inter vivos (quibus casibus non indiget insinuatione) scripto contenta est a donatore subscripto, nec ullos testes exigit, *l. 31. supr. de donat.* 46 *d. vers. hæ mortis,*

cesserunt,

cesserunt, inefficax esse atque inutilis videatur: & omnes [1] effectus sortiatur, quos ultimæ haberi liberalitates: neque ex quacunque parte absimilis [eis] intelligatur. Dat. Kal. Sept. *Constantinop.* LAMPADIO, & ORESTE VV. CC. CONSS. 530.

TIT. LVIII.

DE [2] INFIRMANDIS POENIS COELIBATUS [3], ORBITATIS 4 ET [DE] DECIMARIIS 5 SUBLATIS 6.

1. Imppp. CONSTANTINUS, CONSTANTIUS, & CONSTANS AAA. ad populum.

QUi jure veteri *cælibes* [7] habebantur, imminentibus legum [8] terroribus liberentur: atque ita vivant, ac si numero maritorum matrimonii fœdere fulcirentur. Sitque omnibus æqua conditio capessendi quod quisque mereatur. ¶ Nec vero quisquam *orbus* [9] habeatur, & proposita huic nomini damna non noceant. ¶ Quam rem & circa fœminas existimamus, earumque cervicibus imposita juris imperia, velut quædam juga, solvimus promisceue omnibus. Dat Kalend. April. *Romæ*, CONSTANTIO 2. & CONSTANTE AA. CONSS. 339.

2. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Isidoro P. U.

INter virum & uxorem [10] rationem cessare ex lege Papia *decimarum* [11]: & quamvis [12] non interveniant liberi, ex suis quoque eos solidum capere testamentis (nisi forte Lex alia imminuerit derelicta) decernimus. Tantum igitur posthac maritus vel uxor sibi invicem derelinquant, quantum superstitis amor exegerit. Dat. PP. Non. Sept. VARANA [13] CONS.

TIT. LIX.

DE [14] JURE [15] LIBERORUM [16].

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Isidoro P. U.

NEmo posthac a nobis jus [17] liberorum petat: quod simul hac lege omnibus concedimus. Datum PP. Non. Septembr. VARANA [18] CONS.

Mater succedit filio per Tertyllianum. Bald.

2. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ PP.

ILlam injuriam, quæ contra matrem defuncti, vel defunctæ præteritis fiebat temporibus, pro justitiæ ratione amputamus, & legitima jura, quæ ex Tertylliano Senatusconsulto [19] ei præstantur, omnimodo eam habere sancimus: licet tres [20] liberos ingenua, vel libertina quatuor minime pepererit. Dat. Kalend. Jun. CONSTANT. ipso A. 2. CONS. 528.

l. 2. ff. de Publiciana. l. 87. ff. de leg. 3. Igitur ex donatione mortis causa dominium transfertur sine traditione. 1 Quibus non est potestas accipiendi ex aliorum testamento, iisdem nec ex mortis causa donatione. *l. 35. ff. de mort. caus. donat.* ut non ita male hic titulus superiori cohæreat.
2 *l. 1. in princ.* J. *eodem.* 3 Cœlebs lege Julia & Papia ex aliorum testamentis quidquam capere non poterat, nisi post mortem testatoris intra centesimum diem matrimonium contraheret; præterquam ex testamento cognati ad sextum usque gradum, hinc illa lex instituendi in tempus capiendæ hereditatis. *l. 62. ff. de hered. instit.* dixi ad Ulpian. *tit.* 13. *de cælibe, orbo, & solitario patre.* 4 *l. 1. vers. nec vero quisquam orb.* J. *eod.* Orbi liberis semisse relicti testamento multabantur: semis cedebat fisco: & breviter, quibus partem tantum relicti capiebat. *l. 42. ff. de leg. 2.* non solidum. *l. 6. ff. de vulg. & pupill. l. 16. §. 15. ff. ad SC. Trebell. l. 13. in fin. ff. de jure fisci.* hinc illæ heredis instituendi leges in tempus capiendæ hereditatis, *l. 62. ff. de hered. inst.* ex parte; quam quis per legem capere poteat. *l. 78. §. 3. ff. de hered. instit.* 5 Virum & uxorem intelligit qui inter se matrimonii nomine decimam capere possunt jure veteri certis de causis. *l. 2. J. eod.* dixi ad Ulp. 15. *tit. de decimis. §. 1. l. 18. ff. de aure.* interdum solidum. Ulp. 16. §. 1. interdum nihil. Ulp. *ibi. §. 2. 3.*
6 Hodie cœlibes, orbi, vir & uxor inter se solidi capiendi sunt capaces. 7 De cœlibe
8 Legem Juliam & Papiam intelligit. vid. *l. 11. ff. de vulgari.* 9 De orbo.
10 De viro & uxore seu decimariis. 11 Decimam vir & uxor inter se matrimonii nomine seu ob honorem matrimonii capiebant. Ulp. *de decimis. 15. §. 1. l. 18. ff. de aure.* nisi ipsi legato additum sit onus fideicommissi. *l. 6. ff. de vulgari. l. 41. & 42. ff. de leg. 2. l. 28. ff. de leg.* 3. Quod si ex alio matrimonio liberos superstites habebant, præter decimam illam quam matrimonii nomine capiebant, totidem decimas pro numero liberorum accipiebant. Ad hæc communis filius, filiave post nonum diem (Nominalia, seu Nominalium dies is erat, qui & Lustricus, quo infantes lustrabant, & eis imponebant nomina, Tertull. *lib. de Idololatria.* Macrob. 1. *Saturn.* 16. Festus *in voce Lustrici dies*) intra decimam adjiciebat: duo autem post nonum diem amissi duas decimas adjiciebant. Præter decimam etiam usufructum tertiæ partis bonorum ejus capere poterant: & quotcunque vel quandoque liberos habuissent, ejusdem partis proprietatem. Ulp. *d. loco.* adde *l. 25. ff. de cond. & demonst. & quæ scripsi ad l. 4. supr.*

Cujac. 20. *obs.* 1. 12 Quinque ex causis *donatio revocari possit, ut hic.* adde *l. 1. l. 7. C. Theod. de legitim. hered. l. 8. C. Theod. de bonor. poss. l. 9. C. Theod. de infirmand. his quæ sub tyr. Novella Valentinianus de testamentis.* 13 Satisdationem de sumptibus præstandis observari, Clarus negat *d. loco, vers. tenetur etiam.* 14 *l. 79. ff. de judiciis.* 15 Vide *l. 5. J. eod.* 16 *l. 14. J. eod.* ad eam etiam pertinet liberorum causa, *ut hic, & l. 9. J.*

res

D. JUSTINIANI
SACRATISSIMI PRINCIPIS, PP. A.
CODICIS,
REPETITÆ PRÆLECTIONIS,
LIBER NONUS.

TIT. I.

DE HIS, QUI ACCUSARE [1] NON POSSUNT.

De mutuis accusationibus.

1. Imp. SEVERUS & ANTONINUS AA. Sylvano.

PRius est, ut criminibus, quæ tibi ut graviora [2] ab adversario tuo objiciuntur, cædis, atque vulnerum respondeas: & tunc ex eventu causæ Judex æstimabit, an tibi permittendum sit eundem accusare, tametsi prior [3] inscriptionem [4] deposuisti. PP. 5. Id. Martii, TERTULLO, & CLEMENTE CONSS. 196.

De tutore & curatore.

2. Imp. ANTONINUS A. Ingenuo.

SI cautiones quibus Secundinus *solutam Eugenio pecuniam* probare se dicit, tutores [5], vel curatores tui suspectas, ut falsas habent: proprio [6] nomine (cum non liceat alieno) non prohibentur in crimine falsi subscribere. Nec enim facile, vel tutores, vel curatores, qui ex officio periculo [7] suo res pupillorum, vel adolescentium administrant, sententia notantur, nisi evidens eorum calumnia [7] judicanti apparebit. PP. 12. Kaleud. Octobr. ANTON. A. & GETA CONSS. 206.

De ratione accusationis instituenda.

3. Imp. ALEX. A. Rufo.

QUi crimen publicum instituere properant, non aliter ad hoc admittantur, nisi prius [8] inscriptionum pagina [9] prætesserit, & fidejussor [10] de exercenda lite adhibitus fuerit. Sin vero post satisdationem præsentes non fuerint, [edicto] admonendi sunt, ut [11] veniant ad causam agendam: & si non adfuerint, non solum extra [12] ordinem æstimatione Judicis puniendi sunt, sed etiam sumptus [13] quos in eam rem, & circa ipsum iter [14] ad litem vocati fecerunt, dependere cogentur. PP. 3. Non. Februar. ALEX. A. CONS. 223.

De fœminis.

4. Idem A. Dionysio.

UXor [15] tua, si consobrini sui necem vindicandam existimat, adeat Præsidem provinciæ. PP. 16. Kal. Jul. ALEX. A. CONS. 223.

Accusatio falsi existentibus tutoribus vel curatoribus non pertinet ad matrem. Bald.

5. Idem A. Marcellinæ.

SEnatusconsulto permissum non est mulieri legis Corneliæ crimine reum facere, nisi res ad eam [16] pertineat. Cum igitur filii tui tuto-

1 Vide Clar. 5. *sent.* §. *ult. q.* 14. 2 Accusatori suo reus majus crimen potest objicere, *ut hic.* par aut minus non potest. vide *l.* 19. J. *eod. l.* 5. *ff. de public. jud.* Gravius igitur crimen, quod relatum est, oportet prius expediri. *Synaps. Basil.* 60. *Tit.* 1. *tit.* 34. *c.* 17. & 1. Harm. 2. §. 11. de Anticategoriis vide Cujac. 20. *obs.* 7. 3 In minori tamen crimine.
4 Vide *l.* 3. J. *eod. l.* 17. J. *de accusat.* 5 Clarus *d. loco, vers. eod. etiam.* negat consuetudine hanc satisdationem exigi & nihilominus tamen accusatorem cogi de calumnia jurare. Idem *ibid. vers. dic etiam.* Bart. 11 Citatio generalis an ad causam sufficiat, vide Mynsing. 4. *observ.* 33.
12 *l. 2. in fin.* J. *ad SC. Turpillian.* 13 Satisdationem de sumptibus præstandis observari, Clarus negat *d. loco, vers. tenetur etiam.* 14 *l. 79. ff. de judiciis.* 15 Vide *l. 5.* J. *eod.* 16 *l. 14.* J. *eod.* ad eam etiam pertinet liberorum causa, *ut hic, & l. 9.* J.